

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți
Ion Bulei

**ÎN
VECHIUL
REGAT**

ediția a II-a

t...
TRITONIC

Cuprins

I. Atunci când România devenea regat	9
Era în 1881	11
„Eu vă aduc... acel respect pentru lege...”	23
Între „Petiția de la Iași” și „Republica de la Ploiești”	29
Domn în țara lui	37
Și rege în afară	42
„Venit împăratul la mine”	47
Averea lui Carol I	55
Cheltuielile regale personale	62
Casa regală	68
„Un Brâncoveanu al culturii române”?	77
Din „caseta mea”	77
Colecționarul	79
Din nou despre castelul Peleş	85
Ce pierdea italianul Dall Orso.	90
Oaspeți la Peleş	94
Când principesele se pregăteau să fie regine	97
Când principesele devin soții	100
„Ne-a luat pe toți prin surprindere”	103

Respectivul lui Ferdinand I al României și gesturile sale istorice	110
„Kneaz Potemkin”	122
„N-o să ne mai vedem niciodată”	133
Cu Elena Perticari Davila	144
Misiunea Perticari	147
II. Prin țara lui Carol.	155
Parlament, parlamentari	157
Gheorghe Panu sau traseismul în politică.	169
În jurul unui portret	172
„Destinul omului e în mâna Domnului”	175
„Que c'est triste l'étude de l'histoire”	
Sau despre Ion I. C. Brătianu	179
Zgomotul roților de tren	193
„Semnat I.L. Caragiale”	196
„Sosesc în gara de la Ploiești.”	199
La Brăila	203
Portul de la Mare	206
La mare, la 1900	209
Românul rămâne un filofrancez.	212
Magasins de nouveautés	215
Negustorii ambulanți	218
Prețuri și salarii	221
O lume pe velociped	224
III. ...și a lui Ferdinand	227
„Chemarea mitropolitului primat”	229
Calendarul gregorian	242
„Ca între vecini”	254

I.

Atunci când România devenea regat

Era în 1881

14 martie 1881¹. Ședința Adunării Deputaților. Sesiune ordinară prelungită. Președinte: C.A. Rosetti. Ora 2 după amiază (pe atunci nu se indicau orele cu prelungire după 12 până la 24. Nici în Europa, nici la noi, adică tot în Europa). În sală 98 de deputați. Lipseau 41 (doi erau bolnavi și șapte în concediu). Ședință aparent liniștită. Se discută sumarul ședinței precedente: tot felul de petiții din țară, care sunt trimise pe la comisii, și tot felul de proiecte de legi, care și ele sunt trimise la comisii (între altele cetățenii din Călărași propuneau să se lege Călărași de linia ferată București-Cernavodă, cinci petiții erau de obținere a indigenatului-și Aron Denșianu printre ei). La discuții, G. Chițu e nemulțumit pentru că stenograful i-au transcris greșit zisele pe marginea discursului lui T. Maiorescu din ședința precedentă. Adică el era de acord cu citarea opiniilor de prin jurnale în Parlament, dar nu cu discutarea acestor „opiniuni”, pentru că, în acest caz, trebuiau chemați în Parlament jurnaliștii care au fost discutați, ca să se aperc. „Nu întindeți acest sens până unde vă place, mai spusese el. Altfel dați drept D-lui Cos-

---

¹ Datele, atunci când nu sunt pe ambele stiluri, sunt pe stil vechi.

Resptinescu să se scoale să apere „Românul”, dați dreptul și jurnalului „Timpul” ca să vie să se apere (ar fi fost interesant dacă ar fi venit, pentru că, în acest fel, ar fi vorbit în Parlamentul României Mihai Eminescu). Apoi până unde mergem cu aceasta?”². Se face rectificarea necesară. Ședința Camerei mai era încă sub impresia discuției în contradictoriu din ziua precedentă.

Dar ce spusese T. Maiorescu la 13 martie, de stârnise reacții în majoritatea liberală?. Maiorescu, în acea atmosferă, nu temătoare dar preocupată de violența care tocmai făcea victime în vecina Rusie³, voia să câștige puncte pentru conservatori în disputa lor cu liberalii de la putere. Cum face de regulă orice opoziție. Maiorescu pleca de departe⁴. El își începe interpelarea întrebând dacă guvernul, „în urma procesului Pietraru (anarhistul care încercase să-l ucidă pe I.C. Brătianu n.n.) și a manifestărilor socialiste de la Iași, (nu) crede timpul venit de a imprima politicii interne o direcțiune mai compatibilă cu consolidarea monarhiei constituționale”. El se teme că acel atentat n-a fost un simplu gest de violență, ci „o periculoasă rătăcire a ideilor politice”. Și întreabă de ce nu s-au luat măsuri împotriva presei care a propovăduit violența. Citează din „Românul” articole îndemnând la revoluție, citează dintr-o „foaie” redactată

² „Monitorul Oficial” (MO), nr. 60, din 15/27 martie 1881, Adunarea Deputaților. Sesiune ordinară prelungită, Ședința din 14 martie 1881, p. 1815.

³ În dimineața zilei de 13 martie 1881, țarul Alexandru al II-lea, în cea mai trandafirine dintre dispoziții (tocmai semnase proiectul lui Boris Melikov de instituire a unei constituante) părăsește Palatul de Iarnă pentru a trece trupele în revistă la manejul Mihail. Pentru că tânăra sa soție morganatică, prințesa Dolgoruki, îl avertizase să nu treacă pe strada Malaia Sadovaia, unde credea că îl pândesc atentatorii, se decide pentru str. Ekaterinskaia, considerată mai sigură. N-a fost să fie așa. O bombă explodează distrugând trăsură imperială. Țarul nu era însă în trăsură. Se oprește să vadă victimele, spunându-și că era un om norocos. Dar, la întoarcere e sfârtecat de o altă bombă, pe digul canalului Ecaterina (vezi Ion Bulei, Gabriel Badea Păun, *Monarhi europeni, Marile modele*, București, 1997, p 153).

⁴ M O, nr. 59, p. 1776 și urm.

Basă de dr. Russel, ca din partea socialiștilor ieșeni. Citează apoi cazul lui Pătescu, un inspector școlar din București, pe care conservatorii îl dăduseră afară și liberalii îl repuseseră în funcție (ba într-un post și mai mare, de revizor). Și Maiorescu acuză „nefericitul sistem ce avem noi de a face numaidecât și cu orice preț un titlu de merit și de înaintare acelor care au fost depărtați pentru neglijență sau din motive disciplinare de către guvernul precedent”⁵. Acest Pătescu scrisese scrisori incendiare. Au fost acele scrisori „titluri de recomandațiune de înaintare?”, se întreabă Maiorescu, spre nemulțumirea Camerei liberale, care se inflamează și ține să o și arate. Cu atât mai mult cu cât Maiorescu revine la „Românul”, și acuză ziarul lui C.A.Rosetti, în acel moment președinte al Camerei, că susține, apasă Maiorescu termenii, „direct teorii, idei și apologii pe cari le cred eu subversive și incompatibile cu monarhia constituțională”⁶. Atacă „Românul” și pentru un articol de evocare a revoluționarului de profesie Louis Blanqui, care, „dacă ar mai fi trăit și ar fi fost în mijlocul nostru, l-am fi văzut pe banca de acuzat alături de Pietraru, fiindcă nu fusese conspirație sau atentat politic la care el să nu fi participat”. Evident Maiorescu exagera cu intenție, respectivul articol nefind decât o reproducere din presa franceză, „care, după ce omul murise (a murit în ianuarie 1881 n.n.), ziceau un cuvânt de iertare pe mormântul lui”, cum ține să observe I.C.Brătianu în răspunsul la interpelarea liderului junimist. Un cuvânt de răspuns în care Brătianu face același lucru pe care-l făcuse Maiorescu: atacă partidul advers cu toată pornirea: „Onor. D. Maiorescu ar fi trebuit să nu aducă aici nici numele lui Pietraru, nici numele lui Pătescu, fiindcă ei, până aici, au fost instrumentele partidului conservator și în presă și în alegeri și în toate părțile”⁷. I.C. Brătianu e convins că

---

⁵ *Ibidem*, p. 1780

⁶ *Ibidem*, p. 1781

⁷ *Ibidem*, p.1783

În România nu pot prinde rădăcini ideile subversive din alte părți, „fiindcă noi nu avem un proletariat, pentru că la noi orice român are ce apăra, pentru că are ceva a poseda și nu suntem nevoiți să trecem prin ceea ce au trecut alte societăți”. Din Cameră o voce îi spune că sunt și la noi proletari. „Apoi dacă este acel proletariat, răspunde Brătianu, pentru acela nu avem nevoie să luăm măsurile pe care le-au luat celelalte societăți europene, căci, cu un singur articol de lege provizoriu, vom știi să populăm monastirile cu acei vagabonzi, în mănuși albe, și să le tăiem pofta de instigațiuni și mașinațiuni, cari sunt străine țării românești și cari nu găesc în România aderenți, decât în acei cari sunt flămânzi de putere sau de Domnie și în acei cari nu au ce mânca, numai din cauză că nu sunt obișnuiți să muncească”⁸. Camera aplaudă. România nu avea deocamdată industrie și nici proletariat. Deocamdată.

La discuția din 13 martie participă și liderul Frațiunii liberale de la Iași, profesorul N. Ionescu. El se bucură pentru că la Iași, între cei implicați în tulburările socialiste de acolo, nu era niciun român, etnic vorbind. El cere nu doar guvernului în ființă, ci tuturor guvernelor României să fie intransigente „pentru străinii cari, la umbra toleranței noastre, vin și organizează focare de agitațiuni antisociale... Aceasta cred că ar face-o și Elveția, când s-ar afla în vecinătatea unui mare imperiu ca acela al Rusiei”. El insistă să se ia măsuri contra nihilistilor nu numai pentru interesul societății românești de a se dezvolta în liniște socială, dar și pentru că România nu-și poate dăuna relațiile sale cu Rusia, „cu un imperiu de care avem toate interesele noastre legate, fiindcă furtunile cari s-ar naște de acolo... tot ne pot atinge și pe noi” (pe atunci nici nu-și dădea seama profesorul de istorie ieșean de câtă dreptate avea). Discuția din parlament pe o temă stringent actuală atunci continuă. Anasta-

---

⁸ *Ibidem*, p.1784

„Respect pentru oameni și cărți”
sie Stolojan⁹ constată că, „îndată după atentatul de la Petersburg, toți am simțit că este un curent nou și toată lumea s-a întrebat ce este de făcut?”. Și liderul liberal îl atacă, la rândul său, pe Maiorescu pentru articole din „Timpul” care îndemnau la asasinat și spânzurări (ruperea din context era mai mult decât evidentă). Al. Lahovari, conservatorul, nu vrea să-l lase singur pe Maiorescu. El constată că chestiunea nu se punea în sensul că I.C. Brătianu ar fi fost un trădător al patriei, iar conservatorii vânduți străinilor (nici nu se știa bine, dacă rușilor sau germanilor, aluzie la articolul lui Maiorescu din 1 ianuarie 1881, prin care cerea alianță cu Germania). Chestiunea era de stil polemic, de limbajul folosit de jurnale, deopotrivă de cele liberale și de cele conservatoare. „Culpabili suntem cu toții că, în presă, am adoptat un stil de violență, de insulte nescuzabile, pentru a ne combate unii pe alții Dar dacă s-ar face pentru aceasta un concurs între presa liberală și cea conservatoare, eu cred că și în privința stilului jurnalelor, ca și la multe altele, am fi biruiți de Dv”¹⁰.

Inteligent, ca de obicei, P.P. Carp vede mai departe¹¹: „Vă mărturisesc, dlor, că am rămas foarte rece la tonul tragic întrebuițat și de o parte și de alta, și am rămas rece pentru că ori situațiunea este gravă și atunci ceea ce faceți Dv nu e în concordanță cu gravitatea situațiunii, ori situațiunea nu este gravă și atunci, cu atât mai mult nu înțeleg de ce tocmai astăzi ați crezut de cuviință să dăm spectacolul unei lupte de partide ce are loc pe tărâmul unor acuzațiuni generale și unor invective ce ar dovedi, dacă ar fi serioase, că țara e împărțită în două tabere nu opuse, dar inamice până la moarte. Cum, dlor, pe de o parte se zice, conform cu vuietul răspândit și acreditat că are să se proclame regatul și pe de alta că s-a descoperit

⁹ *Ibidem*, p. 1785

¹⁰ *Ibidem*, p. 1846

¹¹ *Ibidem*, p. 1788 și urm.

În țară un complot de nihilisti, descoperire, care, pusă în concordanță cu cu faptul îngrijorător întâmplat la Petersburg, este de natură a împiedica realizarea dorinței ce întreaga țară așteaptă de la Dv și Dv nu găsiți în acest moment alta de făcut decât să reinnoiți luptele de partide? Și aceasta o faceți nu pe terenul principiilor, dar pe terenul unor generalități?”

Carp ataca astfel felul de a pune chestiunea, deopotrivă de Maiorescu și de majoritatea liberală. Și, concret, readuce în prim plan chestiunea esențială, care era aceea a regatului. Și Carp ridică chestiunea, dragă lui, a organizării din punct de vedere social a societății românești, după ce din punct de vedere politic ea fusese organizată, prin Constituția de la 1866. N. Fleva nu înțelege sensul celor cerute de Carp și îl atacă din nou pe T. Maiorescu.

Erau ceasurile șapte și jumătate și înserarea coborâse peste București. Se anunța o primăvară caldă. O zăpadă care tocmai căzuse se topea repede. „Vreme de primăvară”, notează Carol I, în Jurnal¹². Deputații se despart și-și dau întâlnire a doua zi. Interpelarea lui Maiorescu și discuția ce a urmat readuseseră în prim planul preocupărilor tuturor oamenilor politici chestiunea regatului. O chestiune care plutea oricum în aer. Carol I nu se duce la Berlin, în februarie 1881, după cum îl sfătuiau I.C. Brătianu și V. Boerescu, la nunta lui Wilhelm, viitorul împărat, cu prințesa de Schleswig-Holstein. „Eu nu vreau, din cauza regatului”, scria Carol la 7 februarie¹³. Și îi trimite pe generalul Gheorghe Slăniceanu, ministrul de Război și pe Teodor Văcărescu, viitorul general, care-și făcuse studiile la Berlin.

¹² *Jurnal Carol I al României, vol. I, 1881-1887*, ed. Vasile Docea, București, p. 57

¹³ *Ibidem*, p. 50